

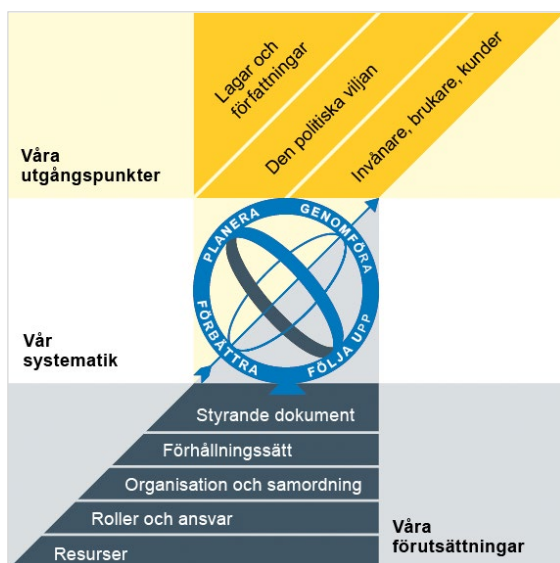
Göteborgs Stads anvisning för hantering av dagvatten, diken och vattendrag

Överenskommelse om samverkan, organisation,
ansvar och finansiering

Reglerande styrande dokument

Policy
Riktlinje
Regel
► **Anvisning**
Rutin
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Beslutad av:
Undertecknade

Gäller för:
Undertecknade

Diarienummer:
KOV-2024-00778

Datum och paragraf för beslutet:

Dokumentsort:
Anvisning

Giltighetstid:
tills vidare

Senast reviderad:
2026-02-05

Dokumentansvarig:
Kretslopp och vatten

Bilagor:

Bilaga 1 Finansiering och förvaltningsansvar för typanläggningar dagvatten

Bilaga 2 Förvaltningsansvar för diken och vattendrag

Innehåll

Inledning	4
Syftet med denna anvisning	4
Vilka omfattas	4
Giltighetstid och revidering	4
Bakgrund	5
Förväntade nyttor	5
Koppling till andra styrande dokument.....	5
Lagbestämmelser, nationella riktlinjer och rekommendationer.....	6
Stödjande dokument.....	7
Organisation	8
Generella principer för dagvattenarbete i Göteborgs stad	8
Ansvar	8
KoV:s utökade ansvar till följd av reglemente	8
Samverkan	9
Samverkansgrupp dagvatten	9
Bemanning och kostnader	10
Finansiering	10
Bilagor	

1. Bilaga Finansiering och förvaltningsansvar för typanläggningar dagvatten
2. Bilaga Förvaltningsansvar för diken och vattendrag

Inledning

Syftet med denna anvisning

Parterna har funnit det lämpligt att tydliggöra och vidareutveckla sin samverkan genom denna anvisning med följande syften. Syftet med anvisningen är att den ska tydliggöra organisation, finansiering och ansvarsfördelning av dagvattenarbetet i Göteborgs stad, samt ge en tydligare och bättre grund för samverkan mellan berörda fackförvaltningar. Ansvarsfördelningen för dagvattenanläggningar, diken och vattendrag ska följa denna anvisning.

- Hålla en aktuell och stadengemensam bild av ansvarsfördelning för avledning, fördröjning och rening av dagvatten hela vägen till slutrecipient
- Tydligare styrning för samverkan och ansvarsfördelning i planering, investering, drift och underhåll beträffande dagvattenfrågeställningar
- Förtydliga och utveckla ansvarsfördelning för dagvattenfrågor, inklusive förvaltningsansvar för dagvattenanläggningar, baserat på en gemensam klassning av anläggningar
- Stärka samverkan i ett hela-staden-perspektiv för framtida behov, till exempel beträffande skyfallssäkring och koppling till recipienter

Anvisning om hantering av dagvatten och vattendrag ersätter *Överenskommelse om samverkan angående dagvatten och vattendrag inom Göteborgs Stad från 2019*.

Vilka omfattas

Anvisningen gäller för följande parter:

- Exploateringsförvaltningen (EXF)
- Stadsmiljöförvaltningen (SMF)
- Kretslopp och Vatten (KoV)
- Stadsbyggnadsförvaltningen (SBF)

Giltighetstid och revidering

Denna anvisning gäller tills vidare. Uppsägning sker skriftligen av förvaltningsdirektör och meddelas samtliga direktörer som omfattas av anvisningen. Uppsägningstid är sex månader om inget annat överenskommes.

Tillägg och revideringar av denna anvisning görs på förslag av Samverkansgrupp dagvatten och antas i de linjer som påverkas av förändringen efter ställningstagande i konsensus av Ledningsforum vatten. Ändringar av principiell karaktär kräver nytt undertecknande av samtliga berörda direktörer. Respektive förvaltnings representant i Ledningsforum vatten har rätt att bedöma huruvida tillägg och ändringar är av principiell karaktär eller ej. Senaste gällande version upprätthålles genom anteckning i detta dokument och diarieföring hos KoV.

Bakgrund

”Överenskommelse om samverkan angående dagvatten och vattendrag inom Göteborgs Stad” beslutades år 2019. Denna överenskommelse innehöll även bilaga 1 avseende ”Förvaltningsansvar för dagvattenanläggningar”, bilaga 2 ”Överenskommelse avseende Göteborgs stads dagvattenkarta” och bilaga 3 ”PM: Etablering av överenskommelse om samverkan angående dagvatten och vattendrag”.

Överenskommelsen från 2019 har uppdaterats med anledning av omorganisation i staden samt ny struktur för stadens arbete med vatten. Överenskommelsen har ändrats till en anvisning enligt Göteborgs stads rutin för styrande dokument. I samband med uppdateringen genomfördes en översyn av överenskommelsen i syfte att förtydliga tidigare dokument. Ett antal stöddokument har tagits fram och knutits till anvisningen.

Förväntade nyttor

Stadens förvaltningar får bättre möjligheter att bli överens om hur samverkan, organisation, ansvar och finansiering gällande dagvatten ska hanteras. Följande nyttor för Staden förväntas:

- Ökat fokus på dagvattenfrågor i staden.
- Bättre förutsättningar för att bygga dagvattenanläggningar som avleder och renar dagvatten med tillräcklig kapacitet enligt gällande lagstiftning, rättsfall och praxis, baserat på aktuella prognoser avseende klimat, bebyggelse och utsläppsvillkor.
- Effektivare drift- och underhållsverksamhet exempelvis genom tydlig fördelning av förvaltningsansvar och en god samverkan mellan förvaltningarna.
- Tydligare principer gällande ansvarsfördelning för dagvattenanläggningar avseende ny- och reinvesteringar, förvaltning och drift.
- Möjlighet att möta gällande miljömål och framtida förändringar genom en etablerad samverkan kring dagvatten.
- Förbättrade förutsättningar för exploatering och för att Göteborg ska kunna realisera sina bostadspolitiska mål såväl som översiktsplanens intentioner.

Koppling till andra styrande dokument

Styrande dokument	Koppling till denna anvisning
Göteborgs stads översiktsplan	I översiktsplanen fastslås att vatten behöver vara en strukturerande fråga i planeringen, mer konkret beskrivet i de tematiska inriktningarna Välmående vatten och Plats för teknisk försörjning.
Dagvattenpolicy	Policyn sätter ramarna för hur dagvatten ska hanteras i staden.
Göteborgs Stads anvisning om hantering av skyfall	Skyfallsöverenskommelsen tydliggör organisation, finansiering och

	ansvarsfördelning av skyfallsarbetet i Göteborg
Göteborgs stads miljö- och klimatprogram 2022 – 2030	Miljömålet <i>Göteborg har en hög biologisk mångfald</i> med delmålet att <i>Göteborgs Stad arbetar för renare hav, sjöar och vattendrag</i> och miljömålet <i>Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö</i> som innefattar delmålet: <i>Göteborgs Stad säkrar tillgången till grönområden och nyttjar ekosystemtjänster</i> . Den tvärgående strategin. <i>Vi planerar för en grön och robust stad.</i>
Åtgärdsplan god vattenstatus	Åtgärdsplanen anger aktiviteter för att stärka det systematiska vattenmiljöarbetet i Göteborgs Stad. Kopplar an till målet om att Göteborgs Stad arbetar för renare, hav, sjöar och vattendrag.
Reglemente EXF	Markägare och ansvarig för kommunens samlade exploateringsverksamhet, vilket innefattar ekonomi, genomförbarhet, gestaltning, kvalitet och hållbarhet.
Reglemente SMF	Förvaltar allmän plats.
Reglemente SBF	Ansvarar för framtagande av översiktsplan och detaljplaner som ger förutsättningarna för hantering av dagvatten.
Reglemente KoV	Utöver det ansvar för dagvatten som följer med huvudmannaskapet för vatten och avlopp ska nämnden samordna och driva dagvatten- och skyfallsfrågan i både nya och befintliga områden.

Lagbestämmelser, nationella riktlinjer och rekommendationer

Lagstiftning	Koppling till denna anvisning
Lagen om allmänna vattentjänster, LAV	Ställer krav om att VA-huvudmannens system ska tillgodose skäliga anspråk på säkerhet (13§).

Miljöbalken, MB	Miljöbalkens 5:e kapitel fastslår att verksamheter som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm inte får tillåtas. Tillräckliga åtgärder måste vidtas.
Plan och bygglagen, PBL	Planering av ett område ska ske endast om marken från allmän synpunkt är lämplig för ändamålet. I många fall krävs åtgärder i genomförandefasen för att öka markens lämplighet ur dagvattenhänseende.
Svenskt vattens publikationer	Avledning av dag- drän- och spillvatten - funktionskrav, hydraulisk dimensionering och utformning av allmänna avloppssystem. P110. 2016. Hållbar dag- och dränvattenhantering – råd vid planering och utformning. P105. 2011
Naturvårdsverket	Etappmål om dagvattenhantering.

Stödjande dokument

Ett antal stöddokument har tagits fram för att förenkla vardagsarbetet för tjänstemän i kommunen i frågor som stoppar upp arbete/stjäl tid eller där vi hamnar i återkommande diskussioner. Dessa kommer att uppdateras löpande och ska inte antas som styrande dokument.

- Ansvarsfördelning multifunktionellt öppet förstärkningslager
- Exempelsamling dagvatten och skyfallsanläggningar
- FAQ Samverkan dagvatten
- Guide för markavvattningssamfälligheter
- Hantering av avskärande diken och intag
- Omfattning PM dagvatten

Organisation

Generella principer för dagvattenarbete i Göteborgs stad

Att hantera stadens dagvattenfrågor är ett gemensamt ansvar.

Utifrån principerna nedan avgörs var anläggningar är lämpliga och vilken typanläggning enligt bilaga 1 som passar bäst i respektive projekt.

- För att kunna ta fram effektiva och attraktiva dagvattenlösningar krävs en samverkan mellan berörda förvaltningar.
- Dagvattenfrågorna måste hanteras ur ett helhetsperspektiv där även övriga behov inom allmän plats beaktas så att Göteborgs Stads mark nyttjas effektivt.
- Val av genomförbar lösning görs utifrån principerna:
 - Kostnadseffektivt för staden, både avseende byggnation och drift och underhåll.
 - Hänsyn ska tas till både ledningssystemets kapacitet, effektivt nyttjande av allmän plats, gestaltning samt funktion och drift för allmän plats.

För att respektive förvaltning ska kunna ta sitt ansvar måste dagvattenlösningar vid planering och projektering tas fram i samråd mellan berörda förvaltningar. Detta gäller både exploateringsprojekt inom planprocessen och andra projekt där dagvatten påverkas.

Ansvar

Ansvarsfördelningen för stadens dagvattenanläggningar, diken och vattendrag ska följa denna anvisning. Beslut gällande ansvarsfrågor enligt denna anvisning fattas i konsensus. Ansvarsfördelning och principer för denna beskrivs i bilaga 1 och 2, samt i stödande dokument (se ovan). Förvaltningar som påverkas av beslutet deltar.

Vid oenighet i frågor eskaleras dessa till samverkansgrupp dagvatten, se följande kapitel.

I de fall konsensus ej kan uppnås i samverkansgruppen eskaleras samverkansgruppen specifika beslutspunkter till ledningsforum vatten som förankrar beslut i respektive linje.

KoV:s utökade ansvar till följd av reglemente

Enligt reglemente har KoV utöver det ansvar för dagvatten som följer med huvudmannaskapet för vatten och avlopp, ansvar för att samordna och driva dagvatten- och skyfallsfrågan i både nya och befintliga områden. KoV:s ansvar för förvaltning av dagvattenanläggningar framgår av bilaga 1.

Det innebär att KoV ska ansvara för samordningen och bidra med specialistkompetens i frågor om rening, fördröjning och hydraulisk balans. KoV stöttar övriga förvaltningar och bidrar med helhetsperspektiv så att anläggningar utanför VA-huvudmannens funktionsansvar kan planeras, anläggas och förvaltas enligt den tekniska standard som KoV arbetar utifrån och med hänsyn till stadens hydrauliska system och recipienter.

KoV har även ansvar för att:

- I samband med slutdokumentation från projekt delge förvaltaren rekommenderade skötselinstruktioner för olika typlösningars rening och fördröjning.
- Vara Stadens kontakt mot Miljöförvaltningen i dagvattenfrågor vid hantering av myndighetskrav och anmälan av dagvattenanläggning.
- Vid behov stötta andra förvaltningar genom att ta fram ett förutsättnings-PM gällande dagvatten och skyfall för investerings- eller reinvesteringsprojekt. Omfattning av PM hanteras i stöddokumentet *Omfattning av enklare förutsättnings-PM dagvatten och stöd till fortsatt utredning*.
- Leda arbetet med dagvatten- och skyfallsfrågor i exploateringsprojekt

Samverkan

Samverkan i staden underlättas och stöds genom organisationen Forum vatten, vilket med ett helhetsgrepp ska stärka samordningen av vattenfrågorna i staden.

Forum vatten samordnar frågor kopplat till fyra sakområden, Högt vatten/höga flöden, Dagvatten, Skyfall och Vattenförvaltning. Sakområdena definieras endast av de teoretiska ämnesområdena, men respektive sakområde samordnar sitt förvaltningsöverskridande arbete i en samverkansgrupp som består av representanter från berörda förvaltningar och bolag i staden.

Göteborgs Stads anvisning för hantering av dagvatten, diken och vattendrag ger en grund för samverkan gällande organisation, ansvar och finansiering.

Samverkansgrupp dagvatten

Samverkan dagvatten är en av fyra arbetsgrupper inom organisationen Forum vatten. Samverkan dagvatten har en stödjande funktion och ska verka drivande i dagvattenfrågor, med fokus på att skapa gynnsamma förutsättningar för samverkan vid planering, anläggning och förvaltning av stadens dagvattenanläggningar och recipienter.

Tillsammans med övriga samverkansgrupper inom Forum vatten identifieras och koordineras intressen och samverkanspunkter för stadens befintliga åtgärdsplaner och samverkansgruppernas aktivitetsplaner. Samverkan syftar till att stimulera till att åtgärder genomförs och att de så långt det är möjligt uppfyller de olika sakområdenas behov och bidrar till en total samhällsnytta

Samverkansgrupp dagvattens huvudsakliga arbetsuppgifter:

- Samverkan dagvatten ska fastställa vilken förvaltning som har ansvar för respektive del/sträcka i diken och anläggningar.
- Tillhandahålla och sprida nödvändig kunskap för att anvisning dagvatten ska kunna följas.
- Dokumentera, sprida och redovisa relevanta resultat för berörd organisation.
- Bereda beslut och föreslå ändringar och kompletteringar till styrande dokument, inklusive denna anvisning till ledningsforum vatten.

- Publicera aktuella beslut, styrande dokument, arbetssätt och rutiner.
- Förtydliga, förankra och utveckla principer för förvaltningsansvar för dagvattenanläggningar baserat på gemensam klassning av anläggningar.
- När konsensus ej nås avseende ansvar för dagvattenanläggningar, diken och vattendrag i planering, anläggning och förvaltning ska gruppen proaktivt och självständigt handlägga och besluta om principiella ärenden och förfrågningar från förvaltningar och fastighetsägare samt vid behov besluta om förändrat förvaltningsansvar för typanläggning eller för vattendrag inom förvaltningskartan för diken och vattendrag.
- Verka för samsyn i Staden genom att vid behov initiera fördjupade utredningar och uppdrag.
- Upprätthålla en gemensam terminologi för dagvatten.
- Stödfunktion vid hantering av markavvattningssamfälligheter.

Bemanning och kostnader

Samverkansgrupp dagvatten ska bemannas efter kompetensbehov inom både plan/strategi och förvaltning av de förvaltningar som berörs av de aktuella frågorna (i första hand EXF, SMF, KoV, SBF och MF). Organisationen har en stödjande funktion och ska verka drivande i dagvattenfrågor. Respektive förvaltning är ansvarig för att tillräckliga resurser görs tillgängliga. KoV har ansvar för koordination av samarbetet.

Ledamot för KoV är sammankallande och ordförande i Samverkan dagvatten.

Var och en av parterna utser enligt sina interna rutiner en ordinarie och minst en biträdande ledamot. Båda har närvarorätt vid möten. I det fall biträdande ledamot inte kan ersätta ordinarie ledamot kan annan företrädare ersätta aktuell förvaltning. För den ordinarie ledamoten förväntas det att denna har tillräckliga resurser till förfogande så att det blir möjligt att aktivt delta i gruppens arbetsuppgifter som är listade ovan.

Varje förvaltning har budgetansvar och svarar för sina kostnader för den tid som läggs i samverkan för dagvatten. Detta inkluderar tid för medverkan i samverkansarbetet och för åtgärder som genomförs av respektive förvaltning. Vid behov kan särskild projektbudget behöva upprättas.

Finansiering

Finansiering av typanläggningar för dagvatten framgår av bilaga 1. Kostnadsansvar för diken och vattendrag beskrivs i bilaga 2

_____ Göteborg den _____
Emma Hansryd, KoV

_____ Göteborg den _____
Anders Ramsby, SMF

_____ Göteborg den _____
Henrik Kant, SBF

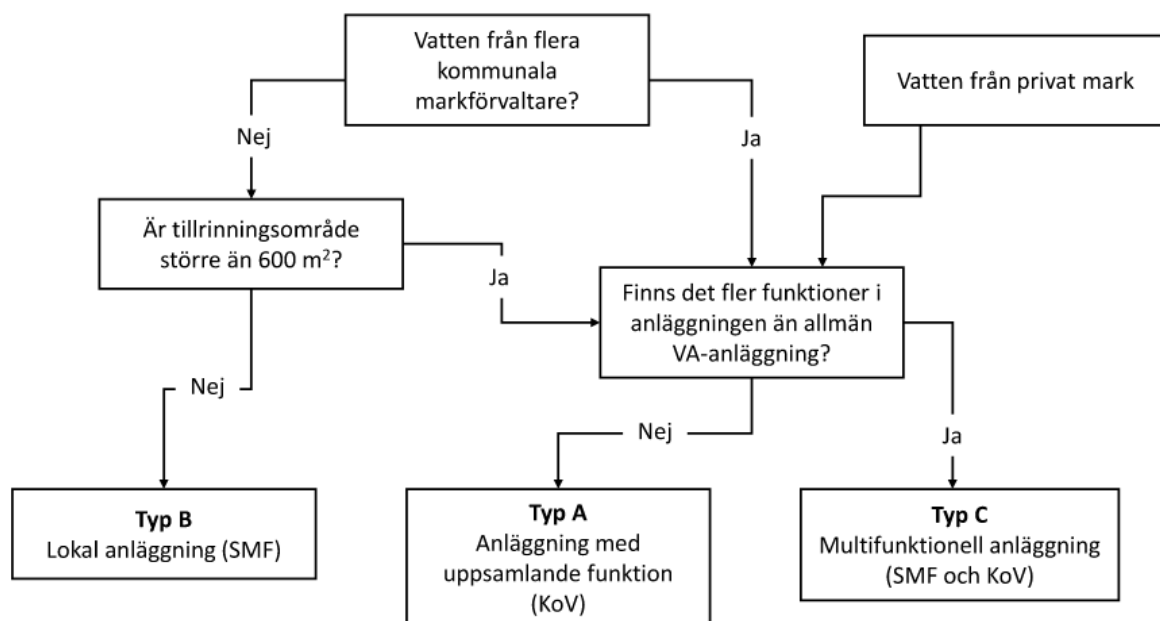
_____ Göteborg den _____
Kristina Lindfors, EXF

Finansiering och förvaltningsansvar för typanläggningar dagvatten

Avgränsningar

- Överenskommelsen gäller dagvattenanläggningar med fördröjnings- och/eller reningsfunktion på allmän plats som hanterar dagvatten från verksamhetsområde för dagvatten.
- Överenskommelsen hanterar typanläggningar som har tillkommit efter 2018-01-01. Principerna kan i samförstånd nyttjas på befintliga anläggningar, men typindelning och ansvarsfördelning ska då godkännas av berörda parter.

Schematisk bild av ansvar för typanläggningar

Stöddokument i arbetet med typlösningar för dagvatten

Som ytterligare stöd för projekten i arbetet med att komma fram till klassning av planerad anläggning som typ A-C och ansvarsfördelning för anläggningar av typ C finns följande stöddokument att tillgå:

- Ansvarsfördelning multifunktionellt öppet förstärkningslager.

Typanläggningar

Dagvattenanläggning typ A - Anläggning med uppsamlande funktion

Beskrivning

- Anläggningen har syfte att rena och/eller fördröja dagvatten (från verksamhetsområde för dagvatten) från en eller flera markförvaltare
- Tillrinningsområdet som avvattnas mot anläggningen har en yta på 600 kvadratmeter eller mer (om det är flera markförvaltare eller kvartersmark finns ingen minsta yta)
- Anläggningen ligger nedströms anslutningspunkt i den allmänna va-anläggningen.

Funktionsansvar

- KoV har funktionsansvar för anläggningen och ansvarar för att den uppfyller krav för hydraulik, rening och/eller fördröjning.

Finansiering och utförande

Anläggningen ägs av KoV bekostas genom VA-taxan. KoV har ansvaret för investering, drift och underhåll och framtida reinvesteringar.

Dagvattenanläggning typ B - Lokal dagvattenanläggning

Beskrivning

- Anläggning som har syfte att avleda, rena och/eller fördröja dagvatten från allmän plats förvaltat av SMF.
- Anläggningen har ett tillrinningsområde som är mindre än 600 kvadratmeter.
- Anläggningen hanterar vatten från allmän plats uppströms den allmänna VA-anläggningen.

Funktionsansvar

- SMF har funktionsansvar för anläggningen och ansvarar för att den uppfyller krav för hydraulik, rening och/eller fördröjning.

Finansiering och utbyggnad

- Anläggningen ägs av SMF som därmed har ansvaret för drift, underhåll och framtida reinvesteringar. Investering hanteras inom investerings- och exploateringsprojekt.

Dagvattenanläggning typ C - Multifunktionell dagvattenanläggning

Beskrivning

- Anläggningen har syfte att rena och/eller fördröja dagvatten tillsammans med ett syfte för annan funktion inom allmän plats. En annan funktion kan vara gata, aktivitetsyta, estetisk miljö inom en park, skyfallsyta mm.
- Både SMF och KoV behöver ha rådighet över anläggningen. Förvaltningarna ska gemensamt komma överens om när en anläggning skall klassas som Multifunktionell dagvattenanläggning. Förvaltningarna ska gemensamt komma överens om driftinstruktion och funktionsansvar.

Funktionsansvar

- Funktionsansvar fördelas efter respektive förvaltnings nytta av anläggningen eller åtgärder kopplade till anläggningen i det specifika projektet.

Finansiering och utförande

- Parterna står för investeringskostnader i förhållande till funktionsansvar.
- Kostnadsfördelningen för drift och underhåll och framtida reinvesteringar sker utifrån överenskommet förvaltningsansvar som grundar sig i fördelat funktionsansvar. Samråd om kostnadsfördelning ska ske mellan berörda parter innan arbete påbörjas.

Förklaring och specialfall

- Endast diken och andra anläggningar (tex växtbäddar) vars syfte är att ha fördröjande och/eller renande funktion omfattas av bilaga till anvisningen och ska klassas enligt detta system. Vägdike eller annan avvattningsanläggning som endast har avledande och/eller bevattnande funktion ingår inte i överenskommelsen.
- För att en anläggning ska klassas som multifunktionsanläggningar (typ C) krävs att både KoV och SMF ser en tydlig nytta med anläggningen för sin verksamhet.
- Rännstensbrunnar (och intagsgaller med syfte att hantera skyfall som ersätter rännstensbrunnar i gata) är en del av avvattningssystemet för väganläggningen och tillhör därmed gatuförvaltaren. En anläggning som ersätter rännstensbrunnar, som ett vägdike, räknas som en typ B-anläggning även om den totala ytan som avvattnas till diket är mer än 600 kvadratmeter.
- Tillrinningsområden beräknas utifrån regnhändelser som dagvattensystemet är dimensionerat för.
- När brunnar med filteranläggning renar dagvatten från både allmän platsmark och kvartersmark klassas anläggningen som en typ A-anläggning, där KoV har ansvaret.
- Om en anläggning som är klassad som typ B i ett senare skede nyttjas även för vatten från kvartersmark ska en ny klassning av anläggningens typ och ansvar genomföras.
- KoV ansvarar för att utföra periodiska besiktningar av samtliga anläggningstyper avseende reningsfunktion med uppföljning genom kontrollprogram, övergripande inspektioner och/eller stickprov. KoV ska även stötta med vägledning om anläggningarna inte fungerar som planerat.
- Dagvattenanläggningar med kompletterande skyfallsfunktion klassas som typ C. Ansvar för driftskostnader för skyfallsfunktionen regleras ofta i avtal mellan KoV och den part (inte SMF) som har nytta av anläggningen.
- Skillnaden mellan en dagvattenanläggning med skyfallsfunktion och en skyfallsanläggning är att det inte kommer dagvatten till en skyfallsanläggning vid de regn som va-huvudmannen ansvarar för.

Kartering

KoV har ansvar för att kartera alla dagvattenanläggningar inom Staden som har ett syfte att rena och/eller fördröja dagvatten och som därmed berörs av Anvisning dagvatten. För att genomföra det är det nödvändigt att samtliga projekt lämnar korrekt underlag för kartering. I funktionsbeskrivningens kap 4 finns instruktioner för hur projektledaren tar fram underlag för kartering.

Instruktion för kartering i projekt där KoV är projektledare:

När ett dagvatten- eller skyfallsprojekt ska avslutas och lämnas över till drift ska *Checklista för överlämning projekt.docx* fyllas i av projektledare för det aktuella projektet. Checklistan hänvisar i sin tur till följande stöd för nödvändig dokumentation.

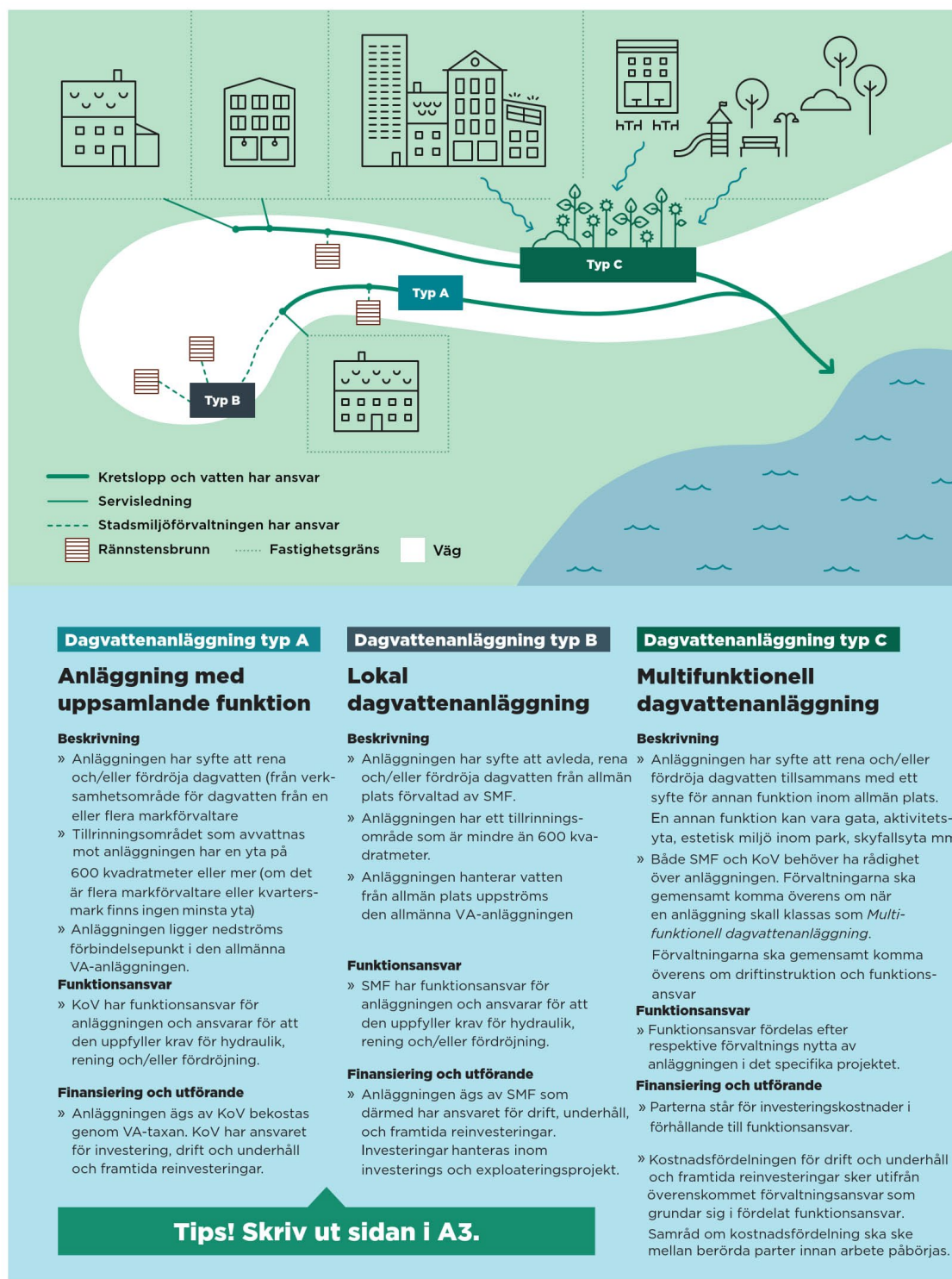
- *Mall Funktionsbeskrivning dagvatten- och skyfallsanläggningar.docx*
- *Mall Driftinstruktion dagvattenanläggningar.docx* eller
- *Mall Driftinstruktion skyfallsanläggning.docx*

Instruktion för kartering för projekt där EXF eller SMF är projektledare:

När projektet är utbyggt och dagvatten/skyfallsanläggningen ska lämnas över till anläggningsägare och förvaltare av allmänplats ska instruktionerna för överlämning i Teknisk handbok – Övertagandebesked, 12CG4 Övertagandebesked, följas.

Materialet skickas sen till funktionsbrevlådan kartering@kov.goteborg.se hos KoV för kartering.

Samverkan behöver ske mellan förvaltningarna i vilket system/databas anläggningarna ska karteras och vilka attribut som ska kopplas till respektive anläggning.

Dagvattenanläggningar

Från bilaga 1 till Göteborgs Stads anvisning dagvatten för hantering av dagvatten och vattendrag

Göteborgs
Stad

Förvaltningsansvar för diken och vattendrag

Bakgrund

Sedan 2011 finns en överenskommelse för att handlägga frågor om förvaltningsansvar för diken och vattendrag (Överenskommelse avseende Göteborgs stads dagvattenkarta) som även beskriver ajourhållande av dagvattenkartan. Den överenskommelsen implementerades som en bilaga till ”Överenskommelse om samverkan angående dagvatten och vattendrag inom Göteborgs Stad” från år 2019.

Den här bilagan till ny Anvisning om hantering av dagvatten och vattendrag ersätter tidigare Överenskommelse avseende dagvattenkarta och förtydligar hur ansvaret för diken och vattendrag fördelas mellan förvaltare av allmän plats (Stadsmiljöförvaltningen), Kretslopp och vatten och övriga parter. Även rutin för kartans uppbyggnad och kartering uppdateras.

Förväntade nyttor

Nyttorna med denna bilaga är i huvudsak:

- Stöd för beslut om förvaltning av diken och vattendrag.
- Det ska vara enkelt hitta förvaltare av ett visst vattendragssegment.
- Förtydliga principiella ställningstaganden kring kommunens och förvaltningars ansvar för förvaltning respektive skötsel
- Klarlägga förvaltningsansvar för intag och utlopp för diken och bäckar.
- Visualisera vilka förvaltare som nedströms eller uppströms kan påverkas vid ökat flöde i samband med ny planprocess eller övriga åtgärder.

Principer för förvaltningsansvar

Förvaltningsansvar för diken och vattendrag inom Göteborgs stad visas i förvaltningskartan för diken och vattendrag (tidigare dagvattenkartan). Ansvaret för förvaltning åligger i de flesta fall markägaren och markförvaltaren. Därutöver finns markavvattningssamfälligheter (MAS), samfälliga vattendrag och vägdiken. De sistnämnda förvaltas av väghållaren. Markavvattningssamfälligheter är egna juridiska personer och förvaltas av delägarna. Samfälliga vattendrag förvaltas av deltagarna alternativt en vald styrelse. Delar av vattendrag kan dessutom förvaltas genom s k gemensamhetsanläggningar (styrelse). Detta skall främst ses som ett formellt ansvar eftersom MAS eller samfälligheterna vanligtvis inte haft någon aktiv styrelse på många år. Att aktivera styrelser att ta hand om vattendragens förvaltning är en omfattande

process som kan kräva omprövning av samfällighetens deltagande. Fördjupande information om MAS finns i stöddokumentet Guide för markavvattningssamfälligheter

Om man undantar de vattendrag som ägs gemensamt av delägande fastigheter, är resterande förvaltade av markägare. Ingår däremot dike/vattendrag, kulvert eller intag i Kretslopp och vattens allmänna va-anläggning ingår dessa i Kretslopp och vattens förvaltaransvar, enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster.

Lagstiftningen ger den som hotar att drabbas av försummad skötsel en temporär rådighet inom MAS, samfällighet eller annans fastighet att åtgärda akuta problem (2 kap.5§ *Lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet*). Syftet kan vara att minimera skadorna från översvämning eller för att skydda viktiga naturvärden från att gå förlorade, men innebär inte att ansvaret övertas från MAS eller att den som utfört åtgärden är ansvarig att fortsätta utföra sådana nödhjälpsinsatser.

Sammanfattningsvis är det enklast att utkräva skötselansvar när vattendraget förvaltas genom ett direkt markägaransvar eller av en fungerande styrelse. I de fall ansvaret åligger en markavvattningssamfällighet eller annan samfällighet med en avsomnad styrelse återstår en omfattande process att återskapa en fungerande gemensam förvaltning.

Ansvarsfördelning inom Staden genom reglementen

Exploateringsförvaltningen (EXF)

Exploateringsförvaltningen har den formella rollen som kommunens markägare. EXF ska förvärva, utveckla, tillhandahålla samt sälja och upplåta mark för de ändamål, i den omfattning och på de villkor som kommunfullmäktige fastställer. Kulvertar och intag som har samband med dessa upplåtelser skall som utgångspunkt skötas av arrendatorer men ansvar för avtal och förvaltaransvar åvilar EXF, liksom de vattendrag som ligger inom kommunägd mark som inte är strandskyddade. I EXF:s ansvar ingår att ta det ansvar som de kommunägda fastigheterna har i GA, MAS och samfälligheter.

Stadsmiljöförvaltningen (SMF)

Stadsmiljöförvaltningen ansvarar för att anlägga, förvalta och utveckla gatu-, trafik- torg-, park- och naturområdesanläggningar och andra kommunala utemiljöer. Förvaltningen är därmed kommunens väghållare och ansvarar för vägdikena i den mån de är konstruerade för vägen. För övrigt svarar SMF för sina anläggningar, d v s i första hand vägkulvertar, GC-kulvertar samt kulvertar och vattendrag i park- och naturmark.

SMF förvaltar även reservat och strandskyddade områden samt diken och vattendrag inom markreserven där det inte finns arrendator.

Kretslopp och Vatten (KoV)

VA-huvudmannen har ansvar för avledning av dagvatten inom verksamhetsområde för dagvatten. KoV svarar för den allmänna dagvattenanläggningen inom de områden som omfattas av verksamhetsområde (VO) för dagvatten, enligt Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster.

Överenskomna principer för ansvarsfördelning

Allmänt

Ansvar för intag (ibland även inklusive galler med tillhörande anordning) till ledning eller kulvert bärs av ägaren till ledningsobjektet. Gallret är till för att hindra att större föremål kommer in i ledningen. Det kan både gälla ett galler i gränsdragningen mot en yttlig dagvattenlösning och till en anslutande ledning.

Ansvar för utlopp från ledning, med tillhörande erosionsskydd, bärs av ägaren till ledningsobjektet.

När ett naturligt vattenflöde kulverteras på grund av t ex cykelbana, väg eller tomtmark, är det anläggningsägaren eller exploatören som ansvarar för att kulvert för genomledning utförs enligt kommunal standard. Om en kulvert löper under flera anläggningar är det den förvaltare som har den uppströms liggande delen av anläggningen som förvaltar intaget. Kulvertens förvaltning delas mellan anläggningarnas förvaltare enligt förvaltningskartan för diken och vattendrag.

Där dike eller bäck avleds in i den allmänna dagvattenanläggningen ansvarar normalt KoV för kulvert och intag.

Principer för när dike eller vattendrag kan vara va-anläggning

Frågan om huruvida diken ingår i den allmänna dagvattenanläggningen styrs av gällande lagkrav. När KoV släpper ut dagvatten från den allmänna dagvattenanläggningen i befintliga diken och vattendrag övergår ansvaret i regel till annan förvaltare. Ansvaret för vattendrag/dike kan i undantagsfall ligga kvar om vattendraget/diket i fråga kan anses tillhöra allmän dagvattenanläggning.

VA-huvudmannen har enligt Lagen om allmänna vattentjänster §13 pkt 3 en skyldighet att ordna ”*de anordningar som i övrigt behövs för att va-anläggningen skall kunna fylla sitt ändamål och tillgodose skäliga anspråk på säkerhet.*” Avgörande för om detta lagkrav är uppfyllt (för bebyggelse inom verksamhetsområde) är den totala översvämningsrisken vilket ska utredas i en dagvattenutredning. Den allmänna dagvattenanläggningen bör anordnas och skötas så att kravet på skälig säkerhet för anslutna fastigheter kan anses uppfyllt.

VA-huvudmannen bör också ha ansvar för diken när det finns allmän dagvattenledning med utlopp uppströms som tydligt hänger samman med inlopp nedströms om det är tydligt att diket i praktiken är en del av den allmänna va-anläggningen.

Avskärande diken

I gränsen mellan exploaterad mark och naturmark, speciellt om marken är sluttande, uppstår ibland översvämningsproblem. Det kan medföra behov av avskärande dike och ibland även intag som ansluts till dagvattenledning för att skydda exploatering.

En detaljplan ska enligt PBL ge förutsättningar för en lämplig markanvändning och avskärande diken behövs ibland för att marken ska bli lämplig för bebyggelse.

Avskärande diken ska därför alltid anläggas på den eller de fastigheter som har nytta av diket, vilket oftast är den eller de fastigheter som exploateras. Den angränsande orörda allmänna platsen (tex naturmark) tål att översvämmas och kommer därför vara lämplig för sitt ändamål även om ett avskärande dike inte anläggs.

Om angränsade mark däremot är allmän plats som ställts i ordning med exempelvis anläggningar som har med nyttjande av park att göra uppstår en nytta med och behov av dike även för denna fastighet. Ansvaret för det avskärande diket kan då delas mellan förvaltare av allmän plats och ägaren till den andra exploaterade fastigheten. Diket samt eventuellt intag och dagvattenledning kan i detta fall placeras antingen på den exploaterade fastigheten eller på allmän plats. Ansvaret för förvaltning delas mellan parterna i en gemensamhetsanläggning (GA) eller annat avtal.

Om inte förvaltningen av ett gemensamt dike är klarlagd i en GA eller annat avtal så gäller principen att ansvar för underhåll och skötsel av diket faller på den eller de fastigheter där diket är placerat. Detta gäller även befintliga diken. Då behov finns av en gemensam förvaltning är det möjligt att i efterhand bilda en GA för diket eller skapa ett servitut.

Som stöd i det praktiska arbetet finns stöddokumentet *Hantering av avskärande diken och intag*.

Markavvattningssamfälligheter (MAS)

Exploateringsförvaltningen i sin roll som markägare av Göteborgs Stads fastigheter bär stadens kostnadsansvar genom andelstal i MAS. Det finns även möjlighet för staden att delta i samfällighetens styrelse.

När dagvatten från verksamhetsområde avleds till en markavvattningssamfällighet finns möjlighet för VA-huvudmannen att gå in som deltagare i samfälligheten för att erhålla rådighet att upprätthålla nödvändig sektion samt bidra till kostnader för skötsel och underhåll i relation till nytta.

För att underlätta den praktiska hanteringen av MAS finns stöddokumentet *Guide för markavvattningssamfälligheter*.

Förvaltningskarta för diken och vattendrag (tidigare Dagvattenkartan)

Respektive förvaltnings ansvar efter principer enligt ovan, alternativt platsspecifik överenskommelse visas i kartan. För vattendrag där förvaltaransvaret delas mellan fler förvaltningar, specificerar kartan vilken förvaltning som ansvarar för respektive delsträcka.

Kartan ska vara tillgänglig som stöd i respektive förvaltnings dagliga arbete, men bestämmer inte hur förvaltningen rent praktiskt skall utföras. Genomförandet beslutas och verkställs inom respektive förvaltning. Kartan syftar i stället till att visa vilken förvaltare som ansvarar för att objekten sköts. Avsikten är således att förvaltningen av objekten skall underlättas genom att berörda förvaltningar har en gemensam syn på förvaltningsansvaret.

Uppdatering, kartering och ägare

KoV är produktägare av förvaltningskartan för diken och vattendrag. Som produktägare ansvarar KoV för dokumentation och ajourföring i GIS-databas, dataspridning, systemunderhåll och systemutveckling.

Spridning av data sker huvudsakligen genom WMS- och WFS-tjänster. KoV säkerställer att WMS-tjänsten finns publicerad i Gokart, stadens gemensamma plattform för webbkartor. De kommunala förvaltningarna får fritt nyttja det av KoV publicerade datat i det interna arbetet.

Frågor om omprövning av förvaltningsansvar för specifika sträckor av diken/vattendrag riktas till samverkan dagvatten vars beslut ligger till grund för uppdateringar i kartan. Beslutsunderlag ska dokumenteras för senare referens. KoV:s representant kontaktar GIS-enheten på KoV för genomförande av beslutade förändringar.